

Cataluña - Impresión 1880

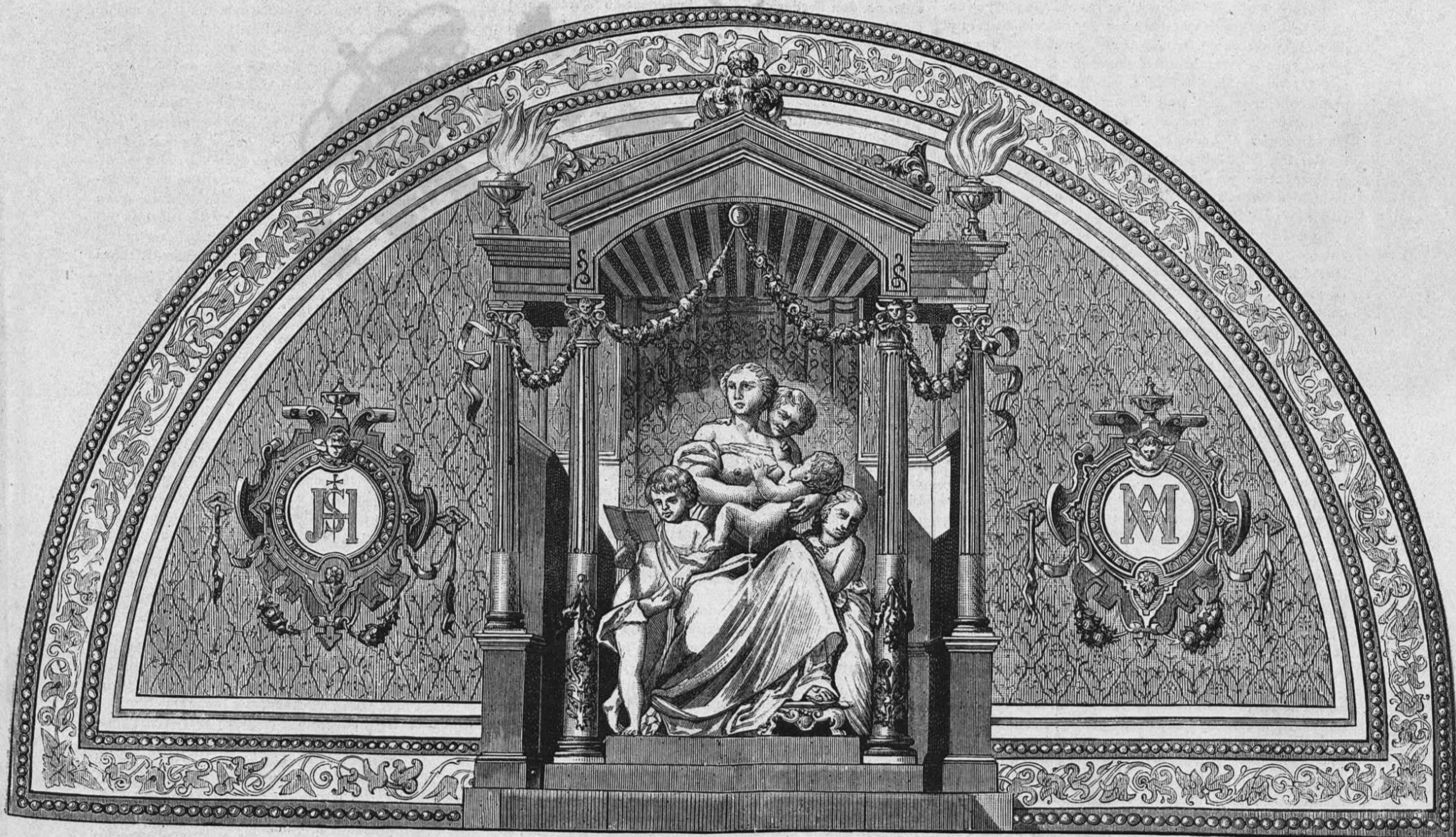
PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 30 de Desembre de 1880

Núm. 18

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE		
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNió, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Paissos de l' Unió Postal	76 »	40 »	»	»		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 » »	3'50 » »
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres paissos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

VIDRIERA PERA LA CASA DE MISERICORDIA DE VITORIA

Construí la en la fàbrica de D. Eudalt R. Amigó, de Barcelona

ADVERTENCIAS

L' empresa d aquest periòdich suplica als subscriptors de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, qual subscripció acaba'l 31 de Desembre de 1880, se serveixen renovar-la oportunament, si es que no volen experimentar retràs, en la rebuda de la mateixa.

Agotada la numerosa edició d' alguns números publicats fins a la fetxa, los nous subscriptors que vulgan possehir la col·lecció complerta poden deixar nota en los punts ahont se suscrigueren, ó bé en nostra Administració y se 'ls servirán oportunament las demandas.

SUMARI

TEXT. — CRÓNICA GENERAL, per R. = NOSTRES GRABATS, per Eduart Tamaro. = FOLLAS NOVAS, per J. Franquesa y Gomis. = HIVERN (poesia), per Francesch Mathieu. = MOSAICH TAQUIGRÁFICH, per P. Company. = EN LA MORT DE JOSEPH RIALP (poesia), per Angel Guimerá. = ARTS DECORATIVAS, per T. = NOVAS. = LLIBRES REBUTS. = BELLAS ARTS. Carta de Roma, per Enrich Serra. GRABATS. — VIDRIERA PERA LA CASA DE MISERICORDIA DE VITORIA. = HIVERN. = LO FLENDI.

CRÓNICA GENERAL

No hi ha perquè negarho; las firas de Sant Tomás serán sempre populars á Barcelona, per més que las hi falte la poderosa protecció oficial, ni vingan amparadas per comissions de notables, que prometin als forasters per medi d' aparatosos programas tots los encants y diversions de *las mil y una noches*, ni s' encengan en la Rambla aquellas rastelladas de fanalets que sembla que hi representen lo primer acte del *D. Juan de Serrallonga*. En aquest punt las firas de Sant Tomás portan gran ventatja á las de la Mercé; sense cap mena de excitació oficial la gent se diverteix y ompla de gom á gom en los quatre dias de fira, los magnífichs passeigs del parch, ahont fa poch anys s' aixecava la Ciutadela, monument expiatori de nostres infortunis.

Los forasters, sense necessitat de reclam aflluixen á nostra ciutat, y com que res los hi han promés, se 'n van contents, donantse per satisfets de la franca y cordial acullida ab que 'ls han rebut los barcelonins; es en aquestos dias que 's veu discorrer per nostres carrers y plassas aquest be de Deu de noyas, caras frescas y xamosas, que 'ls joves de ciutat anyoran tot lo demés del any; las del Pla de Vilafranca, esbeltas y de cos doblegadís com lo tany d' una palmera, las ampurdanesas ab aquell ayre tan franch qu' ell per si sol vos convida, las vallesanas, d' hermosa morenor y tirat pagesivol, las del Pla del Llobregat, quals ulls bellugadissos son lo torment de qui 'ls ha vist una sola vegada, y las de las demés encontradas de Catalunya, que no per desmerit deixem d' anomenar.

Aquest any las firas de Sant Tomás no han desmercut res de las dels anys passats, vritat es que la naturalesa s' hi ha prestat fent cas omis de que habiam entrat de plé en l' hivern y regalantnos un temps primaveral com millor no 'l podriam desitjar; per aquest motiu las barceloninas agrahidas s' escamparen per los passeigs del parch, fent gala dels ostentosos trajos que sols exhibeixen en dias tan senyalats com los de que venim parlant. Si haguessen de judicar per lo qu' allí vejerem, la miseria ha desaparegut d' entre nosaltres, estém en plena Xauxa, casi hauriam de creure en *aquellos gérmenes de riqueza y prosperidad que brotan por todas partes*; paraulas que 's feren célebres gracias á la poca oportunitat ab que 's pronunciaren.

Mes val aixís, perque ab tan sentir queixarse á tohom, ja estavam á punt de creure que estavam al peu del abisme, ó be que habiam arribat al carrer que no passa.

Gent de peu y cavall, *équites peditesque* habian acudit en numerosa munió á aquell lloch d' esbarjo, qual terminació sembla l' herencia obligada que tots los Ajuntaments deixan á sos successors; nosaltres també hi acudirem més obligats per nostre carácter de periodistas, que no portats per aficions que respectém encara que no las sentim; y ara relatariam de pe á pá, lo trajo de las de X, y 'ls sombreros de Z, y 'l *laudó* del marqués tal y la carretel·la á la *beaumont* que condhia als opulents banquers *fulano y sotano*; mes com no es just suposar que nostres lectors, y ménos nostras bellissimas lectoras, faltessen á la cita del bon tó barceloní, no volem ab nostras insípidas ratllas, desconceptuar lo magnífich aspecte que en aquestos dias ha presentat lo parch y que segurament haurán apreciat en tot son valor los que 'ns dispensan l' honra de llegirnos.

**

Las tendas també lluhiren aquest últims dias, en honrosa competencia, los artefactes á qual comers venen dedicantse. Lo carrer de Fernando, convertit en esplendit bassar de tota mena d' objectes artístichs y de joyeria, fou lo que sapigué atraurer més vivament la concurrència dels forasters. *Fayences*, bronzos artístichs objectes de cristalleria y porcelana de las reputadas fábricas de Baccarat y Sevres, propis pera ostentarse en lo palau del més opulent magnat, y combinats en grupos á qual més elegants, feyan las delicias dels hostes vagassius que en aquets dias vingueren á Barcelona á rebre 'ls dons de nostra generosa hospitalitat.

No estigueren ménos ben arranjas las argenterias qu' en regular número existeixen avuy en dit carrer; l' or y 'ls brillants s' exhibiren allí com en cap mes dia del any y la gent de tots estaments s' agrupava devant de aquells aparadors que tancavan en un petit espay, riquesas considerables, fent concebir en més de quatre, tot un mon d' ilusions ó be avivant en los temperaments biliosos la flama de son menyspreu per l' oripell de nostra societat. Las joyerias dels senyors Masriera, de Bruny, de Soler, de Cabot, de Maciá y de Sunyol, estigueren aquestos dias á la altura de sa antiga reputació qu' en veritat los hi envejem puig á part del regular caudal de coneixements que pera son art denota, suposa un altre caudal tampoch gens despreciable, en efectiu, pera esplotar sas respectivas industrias.

**

Lamentem, en veritat, l' haber perdut lo favor del Foment del Travall Nacional, del qual en reiteradas ocasions, reberem especials mostrars de deferencia á la quals LA ILUSTRACIÓ CATALANA ha procurat sempre correspondrer com se mereixia. Tot aixó ve al cas de que estant ab grans desitjos d' assistir á la inauguració de l' Exposició d' arts decorativas organizada per dita societat, á fi de enterarne degudament á nostres lectors, no ho poguerem fer per no habersens passat las respectivas invitacions. No per aixó hem de deixarlos á las foscas sobre lo que fou tan important solemnitat, y encara que per referencia passarem á dirne quatre paraulas.

L' acte que tingué lloch en lo saló de sessions de dita Societat comensá á dos quarts de dugas de la tarde y fou presidit per lo senyor don Leandro Perez Cossio, Gobernador Civil de la Provincia al qual acompanyavan S. Ilma. Senyor Carrascosa, bisbe d' Avila, lo senyor Vilaseca y Mogas, President de la Diputació provincial, don Antoni Estalella, Pbre., provisor d' aquesta diócesis, don Frederich Enjuto, President de la Audiencia d' aquest territori, don Bernardí Martorell en representació de nostre Exm. Ajuntament, y 'l senyor Pujol y Fernandez, vice-president del Institut, per ausencia del president efectiu Exm. senyor don Joseph Ferrer y Vidal que 's trobava ausent á Madrid.

Oberta la sessió, prengué la paraula D. Manel Feliu y Coma, president de la comissió organizada del certámen, y ab sentidas frases encomiá 'l pensament del Institut, lo qual s' havia realisat després d' haverse salvat no pochos obstacles, y 's felicitá del gran número d' expositors qu' havian respost á la convocatoria de la societat. A continuació lo Sr. Pujol y Fernandez s' ocupá de l' importancia del acte que s' estava celebrant pera 'l pervenir de la industria catalana; ressenyá tot lo que las diferentes nacions havian fet pera donar forma artística á sos productos, demaná que pera obtenir idéntichs resultats en nostra patria s' ajuntessen tots los elements de l' industria interessats en la qüestió, excitá al Govern á coadjuvar á tan laudable pensament y terminá demanant l' instalació d' un museu permanent de productos industrials antichs y moderns. Lo Sr. Perez Cossio manifestá la satisfacció que sentia al presidir aquell acte y 'ls desitjos de que se sentia animat en pro de la prosperitat de Catalunya y molt especialment de la provincia qu' administrava. Lo senyor bisbe d' Avila, en una extensa y brillant improvisació, manifestá la satisfacció qu' experimentava al visitar nostra ciutat, perque en sos habitants, al mateix temps que notava grans condicions de laboriositat é inteligencia empleadas en lo progrés material, no per aixó descuydavan sos debers morals y religiosos, lo qual enrahonava molt alt en favor de nostre carácter y costums; passant á probar aquest extrem digué que 'l poble barceloní era profundament religiós, possehia sentiments caritatius y sas costums eran intaxtablement honradas, de tot lo qual feu derivar la prosperitat de que nostre país disfruta, comparada ab las demés provincias d' Espanya, puig que la felicitat del home digué está vinculada en aquets antichs principis: fer vida honesta, estimar lo nom y donar lo seu á cada qual. Per últim, S. Ilma. manifestá 'l desitj de que l' exposició que s' inaugurava dongués á lo més prompte possible 'ls resultats que son d' esperar. Lo Sr. Gobernador civil declaró oberta l' exposició, després de lo qual las autoritats y personas invitadas passaren á visitar las diferentes instalacions de la mateixa.

Procurarém, en quant de nosaltres dependeix, donar compte á nostres lectors d' aquesta important exposició, lo qual, á sernos possible, farém en un próxim número.

**

Perú y Chile continúan destrossantse en una guerra de la qual ningú reportará cap gloria; las conferencias que per intermediació del govern nort-americá tingueren lloch á bordo del *Lackawanna* no han donat lo més petit resultat. Chile, que fins ara se n' ha dut la millor part de la lluyta, no senbla animada de grans desitjos pacífichs, aixís se deu deduhir de las exorbitants condicions que presentá en dita conferencia pera firmar lo tractat de pau, y que segurament no han de ser acceptadas per lo govern peruá, ab tot y que veu l' exércit chileno á pocas jornadas de Lima; los delegats de Chile sembla qu' han proposat, en sa provocant altanería, la cessió de Tarapaca y Atacama, franquejar á Bolivia l' pas per Arica, ruptura de l' aliansa peru-boliviana, desarme del exércit y la marina del Perú, y arrasament de totas sas fortalesas, á més d' una crescutíssima indemnizació de guerra. Per més qu' entre 'ls peruans hi haja qui desitje la pau á tota costa, no son pochos los que no han perdut del tot las esperansas y confian, quan menos, tornar al *statu quo* d' avans de la declaració de guerra. Los cambis se mostraren sensibles en Lima á aquestas tentativas de pau, de modo que 'ls giros sobre Londres pujaren 1/4 y fins 1/2 penique per sol; tot aixó indica que la pau fora rebuda ab gran satisfacció, cosa natural ja que la guerra que s' han fet aquellas republicas es de lo més desastrós que puga suposarse; ciutats incendiadas, fincas saquejadas, contribucions de guerra onerosísimas, son per ara 'ls resultats més positius de tan empenyada lluyta.

Donada la numerosa colonia espanyola y particularment catalana que pobla aquellas regions, no seria per demés preguntar á nostre Govern si considera suficientment protegits los interessos de nostres súbdits, ja que en aquells paisos no sol pecarse per excés d' escrupulositat en respectar lo pabelló de nostra patria.

**

En la relació que feyan en nostre número anterior dels aconteixements ocorreguts en la república d' Andorra se 'ns deslissá alguna equivocació en lo relatiu á las causas que promogueren la rebelió dels andorrans, lo qual no es d' estranyar, ja qu' á algun altre periòdich també li succehi 'l mateix. Aixó res té de nou, perque las primeras noticias que 's reben sobre un succés determinat sempre resultan confosas, y máxime tractantse de una regió que sols ab escassíssims medis pot comunicarse ab sos vehins. Per aquest motiu volem rectificar dita equivocació, puig qu' aixó, á nostre modo d' entendre, no involucra 'l més petit sacrifici d' amor propi per part nostra: quedant en peu lo fet de la revolució d' Andorra, resulta que qui 's resistia á admetrer l' instalació de la casa de joch fou lo Govern deposit de sas funcions. Vejan ara nostres lectors si tals erradas mereixen calificarse de garrafals, com las califica un periòdich; per nostra part sols fem us de tals adjectius quan veyem que 's confon l' incendi d' uns pallers ab una aurora boreal y 's parla d' *hemorragias de sanch* y cabras masclas y altres disbarats de llenguatje y de sentit comú que son la privativa del Diari en qüestió.—R.

NOSTRES GRABATS

VIDRIERA PERA LA CASA DE MISERICORDIA DE VITORIA

Aquesta magnífica vidriera de 22 palms de diámetro pintada y grabada en 1872 segons los més moderns adelantos, presenta un bonich assumpto tractat segons l' estil del Renaixement, descollant lo grupo que simbolisa la Caritat. Dirigi sa contextura l' arquitecte don Francisco Cubas segons dissenyo del pintor don Isidre Lozano, antich pensionat del govern en Roma, y l' execució de tal vidriera es una de las millors obras de la fábrica de don Eudalt R. Amigó de la que 's parla en altre lloch del present número.

L' IVERN

Arrivada l' última estació de l' any solar, l' hivern, la naturalesa si be no es morta, pren tots los senyals y semblansas de la mort. Los camps sens conrear, los arbres sechs, los riberals sens herbas y los prats encatífats de fullas secas, tot desconorta la vista y entristeix l' imaginació, la que apenas pot concebir que la sava visque dintre dels sechs tronchs, y que la llevar fermenté dintre l' árida terra. N' obstant aixís es; la vida está solament sospesa en tot lo regne vegetal. Fins quant los inmensos llensols de neu cobreixen camps y montanyas, aquell sudari resta prestament convertit en beneficiós abono y en general aquesta crua estació sols es lo tránsit pera millors dias.

**

HIVERN

—;No sentiu, mare, quin soroll d' ales,
 com d' algun àngel que 's acostés;
 —Dorm, filla meva; es al defora,
 que neva y fugen tots los aucells.
 La tendra filla no pot dormirse;
 tota tremola dins son llit.

—;No sentiu, mare, quin fret que gela:
 la sanch se 'n glassa y 'l cor també.
 —Dorm, filla meva, es la nevada;
 la terra es blanca com negre 'l cel.—
 La tendra filla no pot dormirse;
 si 'l fret la dexa, l'esglay la pren.

—;No sentiu, mare, com remor d' ossos?
 com si una dansa de morts hi hagués;
 —Dorm, filla meva; es á montanya,
 que 's corbs rosegan algun anyell.—
 La tendra filla s' es adormida;
 la mare plora prop del llit.
 F. MATHÉU.

dit que sols produhia nostre escrit, lo fer saber á tots nostres habituals lectors l'aparició de las *Follas novas* y l'incitarlos á que las vulgan conixer por lo molt que valen.

Indican també la miseria de Galicia entre altres *Soberba, Xan y En Cornes*, totas ellas apreciabilíssimas. Al descriure 'l'hermós camp de Cornes exclama:

Errant per aquellas selvas
veig una noyeta òrfana
que trista va murmurant:
— ¡Verge, qui pogués ser rosal
— Per què vols ser rosa, nena?
li preguato carinyosa.
Y ella contesta somrient:
— ¡Com no teneu fam las rosas!

Mes la causa principal de la miseria de Galicia's deu á l'emigració de sos homes: es clar que aquexos s'en van per fugir axis mateix de la miseria de son país ja de sí no molt rich y l'una cosa produheix l'altre. Lo cert es que l'Habana té una respectable colonia de naturals de aquells territoris, qu' en tots los punts de América se'n hi troban, y cada dia n'hi arriuan encara, y que en la República Argentina son en tal número que per anomenar los espanyols, los hi diuen gallegos. Pintar l'estat en que 'ls emigrants dexan á sas esposas ó mares es l'objecte principal de *As viudas d'os vivos y as viudas d'os mortos*.

Quan magistralment esplica en las cinch poesietas *Pra a Habana* l'acte de decidir-se á dexar la terra segons la situació y temperament de qui ho fá. Cullimne: una al etzar perque totas son iguals en mérits.

Quan ja ningú se 'ls mira
véuhense rostres demicrats y ombrius
homes que vagan com errants fantasmas
per prat y per camins
Un baxa d'una ubaga
y assenta 's cavilós y pensatiu,
altre al peu de una soca queda inmóvil
ab la vista axecada al infinit.
Algun ab front peassivol
sembla qu' ascolta atent 'l jemech trist
del aigua al caure, y sordament ezala
angunosos suspirs.
¡Van á deixar la patria!...
Sacrifici costós pero precís
que á son voltant hi ha la miseria negre
y al devant ¡ay! l'abím....

Tan llargas ausencias, que moltas vegadas son eternas, produheixen escenas distintas á cada punt, y espectacles de tota mena. Nostra poetisa los descobreix tots: la muller que paga al oblit, entregantse en altres brassos, l'ingratitude del home que la dexa al fugir, la que 'l plora eternament, la que inútilment va esperant-lo anys y anys sense saberne res, la que n'arriba á saber unas noves que mes valdria no las hagués sapigut may, la que 's mor d'anyoransa y soletat, la que 's llenca al mar per hont ell un dia va marxar... totas están descritas en las *Follas* ab una perfecció que sols pot donar lo conexement complert de la naturalesa de la dona en sas numerosas manifestacions. Si totas las parts de las *Follas Novas* respiran tristesa, aquexa última arrenca llágrimas; ¡quants dramas de martiri y d'infortuni no hi trobariam indicats en sas inspiradas poesias! ¡cóm se veu á Galicia rendida pel dolor de la emigració, pobre, senzilla, agradable, pero abandonada cada dia més per sas forsas, y morint, sense remey, de consunció si encara no ha arribat l'hora per los governs de saber atendre á sos mals y evitar la fugida de tanta gent que la va dexant deserta!

La Rosalía Castro parla per ella, y á fé que no pot ferho millor. Poeta lirich distingidíssim y poeta elegiach de primera forsa, mostra sos pesars propis com á causats per las desgracias de la vida gallega, y las ensenya com no 's lograria ab llibres enters que pretenguesen redimir las. Nosaltres, com no fos més que per axó, hem de felicitar ab tot entusiasme al autor de las *Follas Novas*, á l' eminent poetisa donya Rosalía Castro de Murguía, y hem de felicitar á Galicia perque compta com á filla seva á qui tan bé sap interpretar sos sufriments y darlos á coneixe á tot lo mon.

No haviam dit encara que las *Follas Novas* portan al devant un prólech de D. Emili Castelar, tribut que 'l gran orador ha volgut prestar á la gran poetisa. En veritat, pocas vegadas hem vist un prólech tan ben armonisat ab la obra á que va adjuntat: ó en Castelar al escriurel se sentia afectat profundament per la lectura del llibre, ó l'componia en moments tristíssims, amargats per lo recort dels desenganys y de las decepcions que 's notan en la vida. Per aixó s'entusiasma mes que en las altres en la hermosa poesia *Padron! Padron!* (que en veritat es de las millors del tom) y la contemplació del cementiri y de la Mort li arrenca, entre un doll d'eloqüencia y una exhuberancia d'imatges, un de sos párrafos més admirables. Y tan acordat está ab lo tó de tota l'obra, que predisposa á sa lectura, pera fer notar en últim resultat que es un hermós preludi de

tan enciseras armonias. Del llibre y del prólech ha de dirse que no poden anar millor acompanyats.

Estimém per lo tant las *Follas novas* com un dels volúms de poesias més importants entre 'ls publicats de molts anys en aquesta part. Una qualitat te encara que l'acaba de fer de més válua: la de que, descobrint dolors y pesars, certs per desgracia, sols pot interessar á las ánimas bonas y sensibles, es á dir, á tots los que senten ó entenen la verdadera poesia. No van sos versos per los *despreocupats*, por los que á las queixas d'affliccions recónditas las motejan de *suspirillos*, per los esperits especuladors que sols s'interessa per las necessitats de son país y oblidan las dels altres. Tots aquexos que no obrin lo llibre per que no hi trovarian res: 's burlarian dels tresors que veu lo poeta en la miserable vida de Galicia, per que per ells es una locura la passió del amor á la terra: en ell no sabrian veurehi poesia, perque la poesia no s'ha fet per ells. Lo poeta etjega valentment á tots aquestos que, espanyols de regions més afortunadas, haurian de trobarli exageració en sos planys y fanatisme en sos desitjos, y no sabrian ni voldrian entendrel:

Vosaltres que nasquereu vorera d'altres mars
qu' os calntau en flamas de rojos lluminars
y sols os plau lo viure davall d'un sol ardent...
calleu si no enteneu 'ls encants de nostres llars
quan no enteném los vostres, nosaltres be callém.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

MOSAICH TAQUIGRAFICH

A D. Gayetá Cornet y Má.

La Taquigrafia es l'art d'escriure tant velosment com se parla. Don Francisco de P. Martí la defineix: «art d'escriure ab la mateixa velocitat que 's pronuncian las paraulas.»

Los francesos denominan á la escriptura velos: *Stenographie*, essent coneguda també aquesta ensenyansa per las denominacions de *Okigrafia*, escriptura viva, instantánea, *Braquigrafia*, escriptura lacónica; *Semioigrafia*, escriptura en la que sols se escriuen la meytat de las paraulas; *Radiografía*, escriptura fácil; *Zeitografía*, escriptura lligada, etc., etc.

La agilitat y flexibilitat de la mà, la finura y prespicacia en l'oido, y prontitut y desembrás en la imaginació, son dots indispensables pera esser bon taquígrafo, las quals si be se adquireixen y perfeccionan ab lo cultiu y educació taquigráfica, donan més facilitat y avansament al que está ja dotat d'aquestas circumstancias naturals.

La agilitat y flexibilitat de la mà facilitan lo poguer senyalar los signes ab la velocitat que la imaginació concebeix y 'ls combina repentinament. També es necessari educar l'oido, habituantlo á distingir paraulas y conceptes apesar de la dificultat de pronunciació del orador (com succeheix moltas vegadas), perque lo taquígrafo ha de procurar sentir perfectament tot quant se pronuncia.

La vivacitat y desembrás de la imaginació es, sens dupte, una de las disposicions especials que essent naturals al taquígrafo la facilitan notablement pera cumplir son comés. Al copiar un discurs se ignora lo que l'orador va á dir, qui 'n es son istil, objecte, método y altres dificultats que d'improvis se presentan y que han de superarse instantaneament, y encara las paraulas no han sigut pronunciadas ja han de senyalar-se en lo paper, havent de descompondrelas ab las combinacions de signes de conformitat ab las reglas teóricas.

Dificultats, que sols poden vensers ab lo repetit exercicci y continuadas prácticas.

Referintse lo senyor Madrazo al estudi del art taquigráfico comprés en la instrucció primaria, diu: «Pensant jo moltas vegadas ab la taquigrafia, tocant practicament en las Corts sas ventatjas en un periodo de trenta anys, tenint l'honra de dirigir ja 'n fa dotse la cátedra en la que se ensenya, m'hi preguntat moltas vegadas perque l'art taquigráfico no se apren per los noys al mateix temps que se ensenya la escriptura comú y la gramática castellana.

«Es vritat que la taquigrafia pera sa práctica requereix una generalitat de coneixements que no cabent en la etat infantil per aixó no obstant, encara que no aprenguessen sinó únicament la part teórica, sempre tindria aixó adelantat pera quant ja madura la rahó poguessin utilisar practicament l'art ab tot son verdader alçans.»

Don Esteve Paluzie y Cantalozella, profesor d' instrucció primaria y autor de notables obras d'educació; publicá en 1844 *La taquigrafia al alcance de todos los que quieren aprenderla* que estudiavan los alumnos de son acreditat Col·legi al mateix temps que la gramática y la escriptura comú, aixís es que era tan fácil als deixebles del Col·legi Paluzie la escriptura y lectura taquigráfica com la aritmética y la geografia. Llegian

com altre de las obras de text un llibre que igualment publicá lo mencionat y distingit paleógrafo titolat: *Historias morales* imprés ab caràcters taquigráficos, y era un método gradual pera apendre de llegir la taquigrafia ab notable facilitat.

Quant don Francisco de Paula Martí presentá á la «Reyal Societat económica matritense d'amichs del país,» son sistema de taquigrafia la «Societat económica» nombrá una comissió composta dels senyors don Godofredo Tresa, don Joseph Garriga, don Domingo Agüero y Neyra, don Joseph Martinez de S. Martin, y don Joseph Celas y Muñoz á fi de que estudiessen la obra del senyor Martí, y en lo dictámen que presentá la comissió en fetxa 21 d'agost de 1802 se manifestá que: «En vista de tot (1) le pareix á la comissió digne de elogi lo zel del senyor Martí que seria útil lo establiment en aquesta Cort d'una escola de *tachigrafia* del modo que se han fundat en París y Lóndres; que en aquesta ensenyés lo senyor Martí la *tachigrafia* per son método que está acomodat á nostre llengua, y que pera aixó se li senyalés una dotació competent pera recompensarli son treball é invenció.»

En vista del dictámen presentat per la comissió, la «Societat Económica» dirigi en fetxa 28 d'agost de 1802 una representació al Rey demanantli la autorisació pera crear una escola de taquigrafia y lo rey don Carlos IV per Reyal órdre donada en Vinaroz á 21 de novembre del mateix any firmada per son secretari d'Estat y del Despatx lo Exm. Sr. D. Pere Cevallos diu que «se estableixi en Madrit la ensenyansa pública d'aquest ventatjós método d'escriure, destinantse pera aquest efecte la Escola Reyal de primeras llettras que en lo dia se troba vacant per defunció de don Joseph de la Fuente: que en premi de haber millorat Martí lo método de la *tachigrafia* se li conferís dita Reyal Escola de primeras llettras ab lo encàrrech de la referida ensenyansa y lo sou de deu mil rals velló al any, pera qual salari ademés de la dotació designada á aquesta Reyal Escola se li pagarán per lo fondo de *Mostrencos* la cantitat que falti fins completar dita suma.»

En 1.º de Septiembre de 1803 se inaugura en Madrit lo primer curs de taquigrafia (essent en Barcelona ahont se establí la segona cátedra pera la ensenyansa del art taquigráfico), y apesar de que en Espanya no ha alcançat aquesta ensenyansa lo desenrotllament que era de esperar, deu ferse especial menció de nostre ciutat ahont la taquigrafia ha obtingut lo lloch que li correspon entre los estudis de profit y utilitat.

P. COMPANYY.

EN LA MORT DE JOSEPH RIALP

Perdut com las violas, á l'ombra d'una penya,
guayta d'un tany de roure l'exuberant tendror,
mes una nit l'esclafa la rústega espardenya
d'un extraviat pastor.

Torna ab lo sol lo dia, besos l'oreig mormora,
llensa perfums la murtra, canta l'aucell polít;
tot com avans alegre, res en lo bosc anyora
lo rebrollet marcit.

Y un jorn, aqueixá planta brotada á la ventura
haguera tret las socas sobre 'l pinar pompós,
nodrintse de la sava, dintre la terra dura,
com d'un pit amorós!

Aqueix aixís tu fores, oh amich que tant aymava;
vingué la mort funesta, la llosa t'encubrí,
y eix dia Catalunya, per qui ton cor gosava,
ni va saber ton fi.

Y era ton ser lo roure que ajegantantse un dia
haguera estés sas branca per cubrir los camps,
y 'l vent entre sas fullas en va 's cargolaria,
y en va 'l gavell dels llamps.

Per ço jo, que sabia la valua de ta essencia
que encara envollava ta fresca joventut,
voldria alzar ta gloria més alt que la existencia
que haurias merescut.

¡Qué hi fa si humil finares? Com lo granet de sorra
clavat sobre la pedra qu' es part del fonament
val lo granet que forma la cima de la torra
del altiu monument.

Quan vinga 'l jorn de gloria per despertar la terra,
la onada magestuosa qu' eix mar aixecará
tant la farán las gotas vingudas de la serra
cóm las gotas del plá.

Reposa en la fossana. Quan vinga 'l jorn de feyna,
quan fonga las tenebras l'antorxa del mati,
jo ja t' diré al clavarla dintre del camp mon eyna:
«va per tú y ya per mi!»

ANGEL GUIMERÁ.

(1) Traducció directe dels documents autèntics.—Archiu de la «Real Sociedad económica matritense de amigos del país.»

ARTS DECORATIVES

LA FÁBRICA DE VIDRIERAS PINTADAS DE D. EUDALT R. AMIGÓ

Desde últims del segle *IV*, tant los autors grechs com los llatins més celebrats, fan menció de las vidrieras de colors, essent las primeras que las usaren las grans basilicas romanas. En lo segle *XI* se fixa ab alguna seguretat la pintura ab diferents colors sobre vidre, essent pausat lo perfeccionament que s' elevá molt en lo segle *XIV*, prenent ja novas vias en lo *XVI*, en qual acabament comensá la decadencia casi fins á mitjans del actual, en que s' ha procurat lo retorn als antichs orígens, realsant lo magnífich art decoratiu de las vidrieras pintadas, fins al punt de que abundan exemplars no sols fora sino dintre d' Espanya.

Una proba patent d' aquest avens podem tenirla ab facilitat ab lo sol exámen dels progressos de l' acreditada fábrika de D. Eudalt R. Amigó, en lo carrer de las Corts, número 328, ab la simple enumeració de sas principals obras y la de las milloras successivas per la dita fábrika experimentadas.

Iniciá 'ls treballs de dita fabricació D. Joseph Ravella, pintor de vidrieras y mestre llaurer en 1701, y 'ls continuá D. Hipólit Campmajó, també llaurer y vidrier en 1762, provenint d' ells las grans vidrieras de l' iglesia convent de Santa Catherina, las antigas de Nostra Senyora dels Reys en lo Pi y las altas y baixas del ábside de Santa Maria de la Mar.

Los succehí son pròxim parent D. Eudalt R. Amigó, heretant son crèdit, sos antichs llibres y l' atresorat caudal de sa experiència; y aquest, acomodant las antigas fórmulas als nous avensos, ab ajuda de sos laboriosos fills, lográ imprimir gran progrés á la fabricació de las vidrieras pintadas y grabadas.

Establí son obrador en lo tercer pis del convent de Sant Joan de Jerusalem, ahont, gracias á la generositat de las senyoras religiosas, permanesqué set anys, y allí construhí las quatre vidrieras en mosaich, de 50 palms d' alaria per 10 d' amplaria, pera l' ábside de l' iglesia del Pi, ahont produhiren impresió bellíssima. Empresa en 1865 la total restauració de dita iglesia, fou encomenada també á la fábrika d' Amigó la confecció de todas las vidrieras que debian obrirse, posantshi vidres pintats y grabats; y l' execució demostra si l' antich fabricant, ab poderosa ajuda de son fill Joseph, sortí ayrés de la empresa.

Encarregada á l' arquitecte D. Elías Rogent la restauració de la capella del Palau, la fábrika d' Amigó colocá allí las set vidrieras de colors, com poch avans en 1866 havia colocat lo gran rosetó de la capella del Santíssim Sagrament de Sant Miquel del Port.

Oberta l' Exposició Universal de Paris, la visitá detingudament Joseph Amigó fill, y sens perdonar medi, investigá tots los procediments de la policromia y grabat en lo vidre, importantlos prestament á l' ufanós obrador de son pare en Barcelona.

Aquest seguí verificant importants treballs, com foren la construcció en 1868 de dos grans y hermosas vidrieras de colors pera 'l monastir de Nostra Senyora de Montserrat; en 1869 foren construhidas pera l' iglesia del Sagrat Cor de Jesús en Sarriá 5 vidrieras de 38 palms de llargaria, otras menors y un rosó de 12 palms de diámetro; essent de notar que colocadas en la propia iglesia algunas vidrieras vingudas exprofés del extranjer, allí pot ferse un complert estudi comparatiu, per cert molt favorable, á las vidrieras de la fábrika catalana d' Amigó.

Insuficient ja l' obrador d' Amigó pera 'ls molts treballs que se li encarregavan, fou buscat lloch més espaiós, y desde llavors la fábrika montada de peu ab todas las distribucions y accessoris necessaris, restá instalada en son actual local del carrer de Corts, núm. 238, entre las vias de ferro de Tarragona y Sarriá.

Multiplicantse desde llavors los productes, sols consignarém rápidament que en 1870 fou construhida per dita fábrika una vidriera ab l' imatge de Sant Miquel pera la capella rural de D. Miquel Clavé; una bonica vidriera pera 'l camaril de Nostra Senyora de las Mercés en 1872; y en lo mateix any, á expensas de D. Francisco de Cubas, arquitecte de Madrid, fou construhida pera la Casa de Misericordia de Vitoria la magnífica vidriera semicircular de 22 palms de diámetro, la que té en lo mitj lo grupo simbolisant la Caritat, y de la que dona complerta mostra nostre grabat.

Llavors també construhí la fábrika d' Amigó las vidrieras pera 'l rosó y algunas capellas de la reconstruhida iglesia de la Concepció; y portá á felis terme la difícil restauració de las tres magníficas y antigas vidrieras de l' ábside de l' iglesia de Sant Just y Sant Pastor.

En 1873 construhí además pera l' iglesia de la Misericordia de Sabadell disset finestrals y un rosó, tot ab vidres pintats y grabats; y també quatre pera l' iglesia de l' hospital de Santa Creu, de Barcelona.

En 1874 foren construhidas tres vidrieras pera l' iglesia dels Pares Escolapis segons projecte de Talarn; y pera la Catedral de Barcelona segons projecte de don J. O. Mestres tres grans vidrieras pera la nau esquerra y un rosó pera la capella de Sant Olaguer.

En 1875 setze vidrieras de gran dimensió pera la capella de Monjas Adoratrices, donaren nova mostra de la pericia de la fábrika de Amigó y prest la confirmaren los vuyt rosos pera l' iglesia del convent de l' Ensenyansa y deu pera l' iglesia de Santa Maria de la Mar.

En 1876 foren construhidas tres vidrieras pera l' iglesia de Sant Agustí y altres pera las iglesias de Sant Just y Sant Pastor y las parroquials de Figueras é Igualada.

En 1877 en la capella de las Salas d' Asilo foren posadas cinch vidrieras y dos rosos y sens parlar d' altres moltes vidrieras y rosos posadas en diferents iglesias, oratoris, capellas y panteons dintre y fora de Barcelona; últimament descollan las 23 vidrieras posadas en lo Paraninfo de nostra Universitat literaria; las setze pera los finestrals y rosos de la capella del Sagrat Cor de Jesús en Madrid; las quinze pera la capella del Colegi de Jesús y Maria en Sant Andreu; las quinze y un rosó pera la iglesia de Port-Bou; lo gran finestrall dels quatre profetas en Santa Maria de la Mar; lo de Sant Juan Bautista y Sant Joseph en la fatxada de Sant Just; y además de todas las vidrieras de las capellas absidals y algunas de las naus, han posat últimament lo sello de la perfecció en dit art las dos vidrieras de grans dimensions immediatas al creuer posadas en la Catedral de Barcelona.

No podia mirarse ab indiferència per la repetida fábrika entre los avensaments del art de la pintura de vidrieras, lo grabat y esmerilat de las mateixas y la construcció de vidres corvats, en lo que tants avensos s' experimentaba en lo estranjer, y enviat allí Joaquim Amigó estudiá ab tan profit aquells procediment que 's menester omíu per lo difusa l' enumeració de las obras que en aquests rams prestament foren colocadas en Barcelona; essent de las més notables la gran vidriera de la casa Ricart, y las hermosas del café de Colon.

Per aquests y molts altres mérits la fábrika de Amigó ha sigut premiada en la Exposició Aragonesa de 1868 ab medalla de plata, ab tot y figurarhi diversas vidrieras estrangeras, y entre ellas la que guanyá lo primer premi en la Exposició universal de Paris; en 1871 fou premiada en la Exposició catalana per diferents treballs sobre vidre y pels vidres concavos y corvats ab 2 medallas y una menció honorífica; en 1872 obtingé també medalla en la Exposició marítima de Barcelona; en 1874 en la Exposició regional de Madrid guanyá diploma de menció honorífica; en 1876 y en la Exposició de Bellas-Arts de Madrid, fou premiada ab medalla de 3.ª clase; essent además, innumerables los elogis y certificats de mérit ab que conta tan distingida fábrika.

LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA que tan se daleix pera lo avensament de todas las industrias en nostra terra, no pot menos de consignar en conclusió que sempre sas columnas estarán obertas pera consignari ab gust nous avensos y merescuts elogis als que ab lo que sas forsas comporten, hajan cooperat al millor desarrollo de las infinitas aplicacions de l' art y de la industria quinas principals obras están sempre íntimament relacionadas.

T.

NOVAS

Ha mort la mare del distingit Mestre en Gay Saber nostre benvolgut amich don Francesch Ubach y Vinyeta. La senyora donya Alberta Vinyeta, que quedá viuda als 34 anys, trevallá ab heroisme pera poguer donar educació á tots sos tres fills y ho lográ ab tota mena de sacrificis. Vivía en companyia de don Francesch, que l' estimava ab verdadera adoració. Nostre pésam á ell y á sos germans per tan sensible pérdua.

Per l' any nou tenim ja en nostre poder una noveleta de don Francesch Boter y de Dalmasas, titulada: *Cartas confidenciales* y qual remesa agraheim moltíssim.

Tant en la part de text com en la de grabats, es notable lo número de *La Llumanera de Nova-York* corresponent al mes de Desembre, qu' acaba d' arribar á nostras mans. En la primera plana hi figura 'l retrato del nou President dels Estats-Units James A. Garfield, qu' á nostre entendre es lo millor grabat del número; además conté una reproducció del quadro *Lo model-lo en lo taller* de nostre paísá En Francisco Masriera, dibuxada per En Frederich J. Garriga, y un dibuix titolat *Cahuen gotes* original d' Edwards. En la part de text son molt recomanables un article titolat *Alerta!* en la que 's posan de relleu los numerosos enginys de que 's valen los yankees pera afavorir la emigració á la seva república; un altre article de nostre colaborador N'Emili Vilanova; una poesia del mestre en gay-saber, senyor Ubach y Vinyeta, colaborador també de nostre periódich, y altres treballs en prosa y en vers no menos dignes d' alabansa.

LLIBRES REBUTS

CENT FAULAS, originals y en vers, per J. Riera y Bertran.—Ab aqueixa darrera publicació l' infatigable escriptor Sr. Riera y Bertran ha vingut á aportar á la nostra literatura la colecció més numerosa de faulas que en ella s' han escrit. Creyem nosaltres que la faula no es género poétich, rigorosament parlant, per quant no té la bellesa com á objecte, sino com á medi pera donar una lliçoneta de moral d' aplicació immediata. Per lo tant, la primera qualitat que exigeix la faula, si no vol trobar un efecte contraproduhent, es la noblesa de fins en son autor y la propagació de la moral més pura y fins si 's vol més rígida. En aquest punt pot lo Sr. Riera y Bertran estar ben satisfet de la seva obra: quan los seus fills, que son á quins dedica 'l llibre, 's trobin en edat de saber ben llegirlo, pot estar ben segur que li agrahirán y que no s' haurá de penedir per cert d' haver contribuít á la propaganda dels bons principis, per desgracia may tan respectats com haurian de serho.

Si entrem al terrenó de las citas en comprobació de que es cert lo que sobre 'l llibre sostenim, creyem que entre molts altres faulas podem recomanar *Un valent*, *Associació esguerrada*, *Mal vehinat*, *Lo ruch enfadat*, *Rialia á temps*, *Mort d' un toro*, *Festeig*, *Brava amistat* y *La tentació*. Si no de tan próxima trascendencia son apreciabilissimas per sa bella forma literaria *Lo llop promés*, *Las flors parlan*, *Lo baladre*, *Los dos noys*, *La boja* y altres.

En lo prólech de l' obra 's sincera l' autor de las coincidencias que pugan trobarse entre sas faulas y las d' altres autors: fácil es de compendre que aixís sia en un género en que tant s' ha escrit, y si no en l' argumentet succeheix, en efecte, algunas vegadas en la enunciació de certs consells ó preceptes. Y ja que d' aquests parlem debem dir que n' hi hem trobat massa de purament literaris: preferim los que tenen aplicació més general.

També tenim per molt convenient que en aqueixas composicions no 's pequi may per diluiment ni per deixadesa: la faula de molt curtas dimensions, ciosa per una interessant moraleta y vestida ab elegant forma literaria, ve á ser per nosaltres una joyeta digna de citarse sempre y que s' imposa fácilment á la memoria, y per tals tenim, més que las ja citadas, algunas altres del Sr. Riera, com *Per massa*, *La sangonera* y *l' anguila*, *L' amargantor* y *La noya y 'l mirall*.

L' obra forma un volum de 200 planas, y 's ven per 8 rals en la llibreria de Texidó y Parera, carrer del Pi, núm. 6.

REVUE DES LANGUES ROMANES.—Hem rebut lo fascicle quart del tom 4, comprenent, com los altres, interessantíssims treballs. En té en prosa del Abat Bentivoglio, Banquier y altres, y en vers de Mr. Langlade, Fresquet, Azais y Delille.

ESTUDIO SOBRE EL NARANJO, LIMONERO, CIDRO Y OTROS ÁRBOLES DE LA FAMILIA DE LAS AURANCIACEAS, por F. Bon Gascó.—Hem tingut lo gust de rebre aqueixa utilíssima obra premiada en la *Exposició Nacional Vinícola*, escrita per l' intelligent Comissari d' Agricultura D. Fernando Bon Gascó. Conté interessantíssimas noticias relativas á tan preciosos arbres, trobantse descrit en ella minuciosament lo cultiu del taronjer, desde la sembra y empelt fins á la cullida del fruyt, comers de la taronja y l' obtenció dels diferents productes que de tan útil arbre s' extreuhen, aixó es: vi de taronja, aygua naf, neroli, essencia de Portugal, curassao y demás licors.

Recomanem sa adquisició tant al agricultor com al comerciant é industrial, per contnir extensas y variadas noticias d' aplicació general en cada un dels tres rams. Lo propietari d' hortas podrá contar ab un bon guia pera dirigir convenientment sas plantacions, á fi de conseguir d' ellas los millors resultats.

Forma un magnífich tomo de més de 400 planas, lúxosa impressió, ab una bonica cuberta al cromó.

Se troba de venda en l' impremta de Francisco Segarra, Medio, 53, Castelló de la Plana, al preu de sis pessetas en tota Espanya, franch de port.

SINTÁXIS LATINA, por D. Joaquín Batet.—Ab aqueix títol ha publicat aquest senyor una obreta que té per principal objecte ausiliar als alumnos del segon curs de llatí de nostre Institut, contestantlos clara y senzillament las preguntas que 'ls demana 'l programa d' exámen. Baix aqueix punt de vista es recomenable l' obra del Sr. Batet, qu' ab abundants exemples facilitats als noys la comprensió de las reglas de la complicada sintáxis llatina y 's fa també irresponsable de la potser massa rudimentaria marxa que per desgracia segueix encara en casi tota Espanya en l' ensenyansa del llatí.

Encara que l' obra 's titula sols *Sintáxis latina*, compren també la Prosodia y l' Ortografia, si bé tractadas d' una manera lleugeríssima. Com á suplement de la

obreta dona molt oportunament l' autor una idea de la numeració llatina, manera de comptar los dias, valor de las monedas, inscripcions y abreviaturas romanas; y compara molts refrans castellans ab los llatins, expressant ademés las principals frases llatinas que han quedat en us entre nosaltres fins avuy dia. Termina 'l llibre ab unas nocions d' Art métrica llatina.

L' obreta forma un volum de 196 planas, imprés en casa la Viuda y fills de Subirana, carrer de la Portaferrixa, número 16, Barcelona, y 's ven al preu de 8 rals.

REVISTA DE CIENCIAS HISTÓRICAS.

—Ha visitat nostra Redacció l' important Revista d' aquest nom que per encàrrech de la *Asociación para el estudio de la historia patria* publica l' erudit escriptor don Salvador Sanpere y Miquel. Digna de recomanarse es aquesta publicació, donada la importancia que van adquirint en nostra patria, y molt especialment á Catalunya, los estudis històrics, puig que ve á omplir una verdadera necessitat, y no senzillament á aumentar la llista de periòdichs que avuy se publican, com sol succehir ab lamentable freqüència. Entre las firmas de sos colaboradores hem vist las dels reputats escriptors don Fidel Fita, Pbre., Elias de Molins, Botet y Sisó, Antoni de Bofarull, Balaguer y Merino, Nanot Renart, Pujol y Camps, Miquel y Badia, Tamaro, Sentiñon, Sardá, y potser algun altre qu' haurém olvidat involuntariament.

Felicitém al senyor Sanpere y Miquel, director de la Revista y á la Associació baix quals auspicis se publica, pel bon acert ab que han sabut portar á terme una empresa tan digne d' alabarse.

BELLAS ARTS

Senyor Director de LA IL·LUSTRACIÓ CATALANA.

Estimat amic:

Ab las primeras alenadas del hivern lo número d' extranjers que visitan anyalment Roma, ha crescut extraordinariament; entre ells molts artistes que venen de nou, altres que habentsen anat en la temporada perillosa de febres que assota aquesta ciutat tornan de sa patria, ó be d' alguns altres punts ahont la bondat de son clima permet passar ab més plaher las llargas jornadas del estiu. Los circols artístichs, plens de vida, han emprés novament sos trevalls y las Académias han obert ja fa dos mesos sas portas. La Ciutat Eterna en los últims anys ha anat poch á poch recobrant la animació artística que la caracterisava temps enrera. Eixa decadencia 's debia en gran part al fort imperi que sobre las arts exerceix la capital de Fransa; aquell Paris que dicta las lleys de la moda y del bon gust al mon enter y que en gosant de prosperitat atrau ab poder màgich tot lo que es digne de figurar en primera ratlla. Y á aixó 's deu que gran part dels que son veraders mestres hagen preferit las enboyradas riberas del Sena á las tristíssimas del Tiber; mes, una série continuada d' obras de gran mérit y la sobtada aparició en lo mon artístich de nòms que ja son respectats, han fet que la reacció vingués prompte y la Ciutat Eterna com sempre, torna á esser lo punt de cita dels homes estudiosos, la grandiosa ara ahont crema ab tota sa forsa lo sagrat foch del geni.

La nova Academia espanyola va á comensar definitivament sa tasca á primer d' any. Lo edifici que per eix objecte s' ha construït á compte del Estat en lo mont Gianicolo, ve á satisfer la necessitat tan temps suferta per Espanya, de no tenir com tenen las demás nacions, un punt ahont reunint sos pensionats pugui al mateix temps proporcionarshi tots los medis y elements

que sos estudis reclaman. La nova Academia per portar á be sos trevalls, conta ademés de la protecció oficial, ab la cooperació d' un celós director y ab lo que es més, ab un bon número de joves de talent reconegut la major part. Si en lo primer periodo de sa creació doná tants bons fruyts que sobrepasá 'ls desitjos de sos iniciadors, esperém que 'l segon no 'n dará ménos, y que será sa continuació brillant; molt més quant pot contar ab totas las ventatjes que proporciona un local fet expressament y ben administrat.

ni noticia, puig no intento fer crítica sobre ellas, ans al contrari, li faré notar més sas qualitats que sos defectes.

En la exposició que 'l senyor Echera te establerta en la Via del Jabuino ha estat de manifest un quadro abocetat de grans dimensions, pintat per en Benlliure. Es una escena de carnaval: grupos de enmascarats motivats ab la major senzillés. En lo de primer terme, á la dreta del quadro unas elegants disfressas bromeijan ab un pierrot que va de braset ab dos ó tres d' ellas presentantlo á un tímit picador que sombrero en ma se adelanta per saludarlo. En l' altre costat un *potpourri* de majos, dimonis, soldats, etc. Al fondo un verdader xibarrí de ball y de gresca, tot pintat ab la admirable trassa que te acreditada son autor. Eix quadro fou venut als pochos dias d' esser exposat. Del mateix artista hi he vist també una vista de la plassa de Sant March de Venecia de la que n' hi he dat noticia en una de mas derrerias cartas, trevall que com lo anterior, ha sigut molt celebrat per tots los que han tingut ocasió d' admirarlo.

En lo mateix establiment ha estat també exposada una ayguada del lloreijat Pradilla, representant una noya grega coronada de flors; la figura que es de tamany natural es un tendre idili; l' colorit te una forsa tanta, que la primera impressió que reb lo que la contempla es d' una pintura al oli. Las carns están interpretadas ab una frescura que encanta; l' dibuix es de ma de mestre; potser la millor que ha dibuixat Pradilla. De éll mateix, fou venuda á un rich nort-americá, un' altre importantíssima ayguada, un' hermós estudi de la testa d' un vell, d' un efecte tal, que recordaba las pinturas de Rembrandt.

En lo ja dit local hi ha també exposats dos importants bocetos. L' un es d' en Villegas, l' altre d' en Vertunni. L' primer, rich de colorit, pero no tant de veritat, l' segon rich de veritat pero faltat per complert del sentiment del color. Dos individualitats de reconegut talent y enterament oposats en son modo de sentir y d' expresarse. Lo primer caminant sempre á remó d' inspiracions ajenas, l' segont pintant la naturalesa ab tota la fredor y exactitud de la máquina fotogràfica sens que s' hi veigi una sola nota que indiqui al artista que sap trobar en ella una font eterna de poesia.

En lo ja dit local hi ha també exposats dos importants bocetos. L' un es d' en Villegas, l' altre d' en Vertunni. L' primer, rich de colorit, pero no tant de veritat, l' segon rich de veritat pero faltat per complert del sentiment del color. Dos individualitats de reconegut talent y enterament oposats en son modo de sentir y d' expresarse. Lo primer caminant sempre á remó d' inspiracions ajenas, l' segont pintant la naturalesa ab tota la fredor y exactitud de la máquina fotogràfica sens que s' hi veigi una sola nota que indiqui al artista que sap trobar en ella una font eterna de poesia.

Moltas voltas al llegir mas cartas deurá pensar vosté que ó jo no treballó ó que m' amago de presentar mos treballs. No en veritat. Crech que la excesiva modestia com lo desmesurat orgull son dos extrems que s' tocan, y per desvaneixer lo un y l' altre acabaré la present dantli noticia dels cinch quadros que he acabat eixos dias y que alguns están actualment en exposició. L' primer de regulars dimensions y que tituló *Darrers dias de una primavera* ha sigut comprat per Mr. Baster, de Marsella. L' segon, *Recort de Villa Borghese*, venut á don Isidro Llovet, de Barcelona. L' tercer *Un joch de botxas*, venut á la redacció de «L' art,» á Paris. Lo quart, un petit estudi al oli *Pro-meteo*, que deu formar part d' una colecció de cromos que preparan los senyors Pujadas y Salvat, de

Barcelona, y finalment l' quint *Un episodi del Gil Blas* que ha sigut també venut últimament. De aqueixas obras com vosté veu, m' contento á ferna descripció ja que no 'n puch parlar bé perque no s' ho mereixen y no n' puch dir mal perque son fillas mevas.

Eixas son totas las novias que li puch dar en lo present mes. Ellas li probarán que creix en tots nosaltres l' delit d' anar avant fins ahont se pugui.

ENRICH SERRA

Roma, Desembre, 1880.

LO FLENDI

Espanya veu per fi, en terra extranjera, un temple alsat á l' art, baix l' ombra de sa gloriosa bandera.

Los pensionats, inclús son director, preparan un gran dinar lo dia de Nadal per celebrar l' aconceixement. De segur que no hi faltaran entusiastas brindis per los que iniciaren la idea y per los que ab tan patriotisme la han portada á cap.

Vaig ara, doncas, á parlarli de las obras que he tingut ocasió de veurer aquestos dias. Me concretaré sols á dar-